

**Інститут Східної Європи
Кафедра українознавства**

Віктор Ідзьо

**Журнал «Орлики», як засіб боротьби та пропаганди
з тоталітарним комуністичним режимом УРСР,
ОУН -УПА в середовищі українських дітей
в 50-х роках ХХ століття**

Львів, «Видавництво Інституту Східної Європи», 2021р.

**Друкується за рішенням Кафедри українознавства
Інституту Східної Європи, протокол № 1 від 3 січня 2021р.**

Рецензенти:

Васильєв О. - доктор економічних наук, професор, академік, завідувач відділення «Економіко-етно-соціальних досліджень та просування інвестиційних проектів» Інституту Східної Європи.

Гаркуша В. - доктор юридичних наук, професор Кафедри українознавства Інституту Східної Європи.

Калакура Я. - доктор історичних наук, професор Кафедри українознавства Інституту Східної Європи.

Каляндрук Т. - доктор філософії, доцент, виконуючий обов'язки професора Кафедри українознавства, завідувач відділення «Дослідження українського козацтва», заступник директора Інституту Східної Європи.

Кардашук М. - доктор філософії, професор Кафедри українознавства Інституту Східної Європи.

Кононенко П. - доктор філологічних наук, професор Кафедри українознавства, Голова Вченої Ради Інституту Східної Європи.

Кононенко Т. - доктор філософських наук, професор Кафедри українознавства Інституту Східної Європи.

Масарик Я. - доктор історичних наук, доктор філософських наук, завідувач відділення «Словацько-української культури» Інституту Східної Європи.

Недюха М. - доктор філософських наук, професор Кафедри українознавства Інституту Східної Європи.

Партико З. - доктор філологічних наук, професор Кафедри українознавства, завідувач відділення «Філології та журналістики» Інституту Східної Європи.

Пасічник Г. - кандидат філологічних наук, професор Кафедри українознавства, завідувач відділення «Прикладна лінгвістика» Інституту Східної Європи.

Пасічник В. - доктор наук з державного управління, професор, завідувач Кафедрою європейської інтеграції Інституту державного управління Національної Академії державного управління при президенті України, професор відділу «Міжнародної громадянської співпраці» Інституту Східної Європи.

Хитрук В. - кандидат філологічних наук, доцент, виконуючий обов'язки професора Кафедри українознавства, завідувач відділення «Карпатської духовності» Інституту Східної Європи.

Віктор Ідзьо

Журнал «Орлики», як засіб боротьби та пропаганди з тоталітарним комуністичним режимом УРСР, ОУН - УПА в середовищі українських дітей в 50-х роках ХХ століття. Історико-фотографічне дослідження. Наукове видання. - Львів, 2021р. - 30с.

ISBN 996-70-66-31-8

Наукова праця академіка АНВШ України, доктора історичних наук, професора, директора Інституту Східної Європи Віктора Ідзя «Журнал «Орлики», як засіб боротьби та пропаганди з тоталітарним комуністичним режимом УРСР, ОУН - УПА в середовищі українських дітей в 50-х роках ХХ століття» висвітлює діяльність відділів пропаганди і агітації, друкованих органів ОУН-УПА на прикладі журналу для дітей, «Орлики», що виходив у підпіллі в епоху боротьби українського національного визвольного руху під проводом ОУН-УПА з тоталітарним режимом УРСР в 50-х роках ХХ століття.

Автор звертає увагу читачів на актуальності подальшого наукового вивчення засобів масової інформації ОУН-УПА, передусім газет та журналів ОУН-УПА, на прикладі журналу для дітей Орлики особливо зараз в епоху нової українсько-російської війни.

Наукова праця приурочена 60-літтю з дня народження (1960-2020pp.) та 20-ти літтю заснування Інституту Східної Європи(2001-2021pp.).

ISBN 996-70-66-31-21

© Ідзьо В.С., 2021р.

Журнал «Орлики», як засіб боротьби та пропаганди з тоталітарним комуністичним режимом УРСР, ОУН-УПА в середовищі українських дітей в 50-х роках ХХ століття.

У попередніх працях «До історії однієї могили на Закерзонні», «Українська Повстанська Армія – згідно зі свідченнями радянських та німецьких архівів», «Господарська діяльність Організації Українських Націоналістів за свідченнями Окружного провідника господарки Проводу ОУН Дмитра Богуша на псевдо -"Економ"», згідно сукупності свідчень польських, українських та російських архівів була всебічно проаналізована військово-політична та господарська діяльність ОУН-УПА у 30-50 роках ХХ століття.

Однак тема національно-визвольних змагань була б автором висвітлена неповно без дослідження відділів референтури пропаганди ОУН-УПА, зокрема професійних засобів масової агітації, газет та журналів які видавались ОУН-УПА у підпіллі.

Тому наша праця, це аналіз щойно віднайденого друкованого органу засобу масової пропаганди для дітей, журналу «Орлики», що випускався референтурою пропаганди ОУН-УПА в 50-х роках ХХ століття.

Беручи до уваги попередній етап боротьби, та ті обставини, що у 30-40-х роках, українці вступили в ХХ століття нацією без держави, а більше як 300 років українські патріоти боролися за незалежність і утворення власної держави з Росією, Німеччиною, Австрією, Польщею й те, що в ХХ столітті український народ відкрито вступив в боротьбу за здобуття незалежності своєї держави з польським націоналізмом, гітлерівським та сталінським тоталітарними режимами, то виховання патріотичності дітей було одним із першорядним завдань ОУН-УПА в умовах радянської тоталітарної системи та її брехливої політичної пропаганди та агітації.

Тому і в 50 роках засобами масової інформації передусім таким журналом як «Орлики», що поширювався на українських дітей, ОУН-УПА вела боротьбу за незалежність України, політичними методами сформованими відділами пропаганди у військовій організації УПА, на перспективу, формуючи на майбутнє національно - свідому молодь.

Слід наголосити, що у 50-х роках УПА перейшла в глибоке підпілля тому, щоб будити національну самосвідомість в українського населення та підростаючого покоління, зокрема в українських дітей, ОУН-УПА видавало журнали та журнальчики у своїх підпільних друкарнях. Такі журнали видавалися на простому та папіросному папері.

Особлива увага, як бачимо із віднайденого журналу «Орлики», із проаналізованих текстів якого ми бачимо, що у 50-х роках ОУН-УПА розширила діапазон політичної та пропагандистської діяльності, що урізноманітнює діяльності борців в історії національно-визвольних змагань в історії нескореної України 50-х років ХХ століття, де ОУН-УПА зробило основну свою пропагандистську ставку на підростаюче покоління, зокрема українське юнацтво та молодь.

Власне як бачимо із історичних джерел епоха 50 -х років, була одним із найжорстокішим періодів в української історії. В цей час комуністичний режим розвернув усю свою силу пропаганди проти ОУН-УПА, намагаючись здискредитувати його боротьбу в очах українського народу, українського юнацтва та молоді, втягуючи українську молодь в тенети комуністичного рабства, міфотворення та мракобісся...

Тому віднайдений засіб масової журналістської інформації та агітації, журнал «Орлики», що видавався референтурою пропаганди ОУН-УПА, є доказом високоінтелектуальної боротьби з комуністичним тоталітарним режимом СРСР та його сателітом УРСР.

Тому роль журналу «Орлики» для підростаючого українського покоління у 50-х роках ХХ століття важко переоцінити, оскільки це видання яскраво тільки по гаслу "Воля народам! Воля Людині" показує всю демократичність та українолюбство ОУН та УПА як до власного українського так і до інших народів.

На жаль науково поки що не встановлено, хто був редактором цього журналу і де на якій території Західної України він видавався та поширювався.

Можна тільки припускати, що він видавався у глибокому підпіллі очевидно Проводом ОУН чи референтурою пропаганди УПА?..

Аналізуючи Ч.3, від 1951 року журналу «Орлики», можемо наголосити, що його редагувала високоосвічена людина, великий український патріот - націоналіст, який палко любив свій народ і був повністю пов'язаний з службою пропаганди, науки і освіти ОУН-УПА.

Загалом це був на той час високоосвічений чоловік чи жінка, який чи яка досконало знав українську історію, мову, всіх кращих патріотичних українських істориків, літераторів, письменників, митців XIX-XX століть.

Слід наголосити, що журнал «Орлики» є дуже схожим за макет - оригіналом з таким популярним журналом для українським дітей, як «Дзвіночок», що виходив у Західній Україні у 30 - х роках XX століття, в умовах польського тоталітарного режиму...

Число журналу «Орлики» відкривається “Піснею Орликів”, які повинні підноситися вгору, щоб осягнути безмежну даль та побачити праведні шляхи... Завершується вірш наголосом, що чужинецький шлях в Москву нас заведе, а отже орлята повинні йти тими шляхами, які їх тільки в рідну Україну приведуть!

Дальше журнал «Орлики» продовжує віршований твір С.Черкасенка “За рідний Край” в якому наголошується, що україніські діти повинні любити рідний Край... Святу Україну...”

Дальше журнал «Орлики» статтю невідомого автора “Чому ми, Українці, боремося за Самостійну Соборну Українську державу?” наголошує: ”що сьогодні Росія загарабала Україну..., і тому українці пішли в Українську Повстанську Армію, щоб боротися проти загарбницької Росії за Самостійну Українську державу.

Тут же автор звертається до дітей, щоб вони допомагали батькам і сестрам, що пішли в УПА... боротися проти російських загарбників...”.

У вірші С.Черкасенка “У шахті” описується тяжка примусова робота українських шахтарів в радянських шахтах.

Дальше у оповіданні “Як Федь став повстанцем”, яке супроводжується прекрасним графічним малюнком, розповідається на прикладі кровавої діяльності НКВС на Волині, як простий хлопець внаслідок політичних переконань за наслідками каральної діяльності НКВС у 40-50 роках, у 50-році вступив разом з друзями в УПА і став примірним повстанцем...

Дальше в журналі Орлики вміщено “Оповідання повстанця Олеса” в якому подано порівняльний аналіз Олеса відмінності УПА від каральної системи СРСР - НКВС та людиноненависницької колгоспної системи, яка прийшла в Україну з приходом радянської тоталітарної системи.

Зустріч Олеса з воїнами УПА та дискусія з ними спонукає його в подальшому до боротьби з тоталітарною структурою НКВС, перебусім рабською колгоспною системою УРСР. Олесь береться за справу пропаганди летючок УПА серед населення...

Дальше журнал «Орлики» подають вірш І.Воробкевича “Рідна мова” і спонукають дітей любити рідну українську мову і тільки нею розмовляти...

Рубрикою “Вивчайте історію України” журнал «Орлики» викладає українську історію з XVII яка тоді була у польській неволі. Дальше стаття описує визволення України гетьманом Богданом Хмельницьким, який боронив Україну від Росії і підступне “приєднання до Росії”, якого не було і яке вигадали росіяни, заставило гетьмана України Богдана Хмельницького зі зброєю в руках борони самостійність Української держави...

В оповіданні “Чесний українець” показано, як діти Гриць і Галя не видали своїх воїнів УПА приїхавшим під ліс енкаведистам...

Віршем “Річечка” журнал «Орлики» закликає зміцнювати своє здоров’я спортом, сонцем, водою, повітрям!

В кінці журнал «Орлики» подає рубрику “Загадки” та “Ребус” у якому наголошує: ”Серп і молот - смерть і голод...”, закликає: ”ховати таємниці від ворога”.

У висновок редакція журналу «Орлики» наголошує: «журнал «Орлики», що видають Українські Повстанці, більшовики не хочуть, щоб діти читали цей журнал, бо там написана правда, вони бояться правди і тому всіх, хто читають журнал «Орлики» арештовують...

Вам діти, треба читати цей журнал, бо вам українцям треба знати правду, як будувати Українську Державу. Тому читайте журнал «Орлики», щоб ніхто не бачив. Не говоріть ні з ким про прочитане. Читайте журналики: Малі друзі, Діти України...!

Журнал «Орлики» розрахований на дітей від 10 до 13 років...», наголошено у висновок...

Дальше подаємо автентичну копію журналу «Орлики».

ВОЛЯ НАРОДАМ!
ВОЛЯ ЛЮДИНІ

ОРЛИКІН

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

Ч. 3. 1951 Р. II.

ПІСНЯ ОРЛИКІВ

Орлята, що вперше підносяться вгору,
То бачать безмежну даль,
Везмежний простір і безмежні дороги,
Любуйся життям і літай!
Шляхи... шляхи далекі і широкі,
Орел їх всі злітає всеодно!
Та всі вони далекі і незнані
Ведуть орла в своє гніздо.

ЧОМУ МИ, УКРАЇНЦІ, ВОРЕМОСЯ ЗА СОМОСТІННУ СОВОРНУ УКРАЇНСЬКУ ДЕРТАВУ.

Діти, всі ви знаєте, що сьогодні Україну загари-
бала Росія і поневоляє та визискує український на-
род. В українські села наїхало багато московсько-
большевицьких наставників і вони грабують україн-
ських селян. Забирають від них все: зерно, худобу,
одяг, а селян виганяють в колгоспи, щоб дурно ро-
били на большевиків. Уже багато зовсім невинних ук-
раїнців повезли на Сибір разом з маленькими дітьми,
щоб там копати вугілля та рубати ліс для Москви.
Багато українців гине з голоду і тяжкої праці в
криміналах та на Сибірі. Це їх туди загнала Мос-
ква, большевики.

З Росії наїхало багато большевиків на Україну,
що засіли на Україні і грабують українців та на-
живаються. Все більше і більше їде на Україну мос-
калів-большевицьких вельмож з Росії і разом з укра-
їнцями вислужниками большевицькими, зрадниками ук-
раїнського народу грабують українців. Ешелон за
ешелоном вивозять з України золоту пшениці, цукру,
сала, худоби, шкір, вугілля, залізної руди і т.д..
Все це забирає Москва з України задурно, залиша-
ючи український народ на голодну смерть. Це тому,
що ми не маємо своєї власної держави. А якби ми
мали свою державу, то весь хліб, який родиться
на Україні йшов би на користь українського народу,
а також цукор, сало, худоба, садовина і т.д. Ук-
раїнська руда, вугілля, нафта йшли б на розбудову
українських міст, заводів, фабрик, що давали б ко-
ристь українському народу. В селах не було б колгос-
пів, не було б НКВД, не вивозили б людей на Сибір,
не саджали б українців нізаче в кримінали, не бу-
ло б грабунку. Українські діти ходили б до україн-
ських шкіл, вчилися б любити Україну, а не Москву,
як сьогодні. Настало б добре і заможне життя для ук-

раїнського народу.

Тому, діти, всі чесні українці хочуть української держави і за неї борються. Багато наших братів, сестер, батьків, знайомих пішли в Українську Повстанчу Армію, щоб боротися проти загарбницької Росії, проти большевиків, за Самостійну Українську Державу!

ДІТИ ПОМАГАЙТЕ ВАШИМ БАТЬКАМ, БРАТАМ, СЕСТРАМ, ЩО
ПІШЛИ В УПА І НЕ ДОНОСІТЬ БОЛЬШЕВИКАМ, ЯКЩО ВИ
ЗНАЄТЕ ДЕ Є ПОВСТАНЦІ! НЕ ГОВОРІТЬ З СЕКСОТАМИ, З
БОЛЬШЕВИЦЬКИМИ ВИСЛУЖНИКАМИ ПРО УПА! - ВСЕ ЦЕ БУ-
ДЕ ВЕЛИКА ПРИСЛУГА З ВАШОГО БОКУ ДЛЯ МАЙБУТНЬОЇ
УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ!

Діти, не вірте большевикам, що Москва ваш друг,
що Сталін ваш батько. Це брехня! Москва і Сталін
вивезли тисячі українців на Сибір у шахти та ко-
пальні, де вони там тяжко працюють, і гинуть з го-
лоду, холоду та хвороб!

У ШАХТІ

Черкасенко.

Мокро і темно, немов в домовині,
Випало кайло із рук,
Дихати важко ломота у спині,
В голову болісний стук.

- 5 -

Чому став?

Не дрімай!

Бери кайло

Довбай!

Думка єдина: спочити хвилину

Сили нема довбонуть

Добре і піднятись та випростать спину,

Свіжим повітрям дихнуть.

Чому став?

Не дрімай!

Бери кайло

Довбай!

Пізно чи рано? Ще довго робити?

Тягнеться час той, мов рік...

Дайте спочити, спочити, спочити,

Дайте заснути навік!

Чому став?

Не дрімай!

Бери кайло -

Довбай!

ЯК ФЕДЬ СТАВ ПОВСТАНЦЕМ

Це діялося в 1944 році на Вінниччині. Був гарний літній вечір. Небо було ясне та прозоре, вітер ані мелесне.

Федь спішив босий без кашкета, в полатаній

сорочці і таких же полатаних штанах, а за плечима мішок із колосками. Він тікає від стрибків, бо, як збирав колоски на колгоспному полі, то почув за горбом галас і тупіт кінських копит. Федь тікав на колгоспний баштан до свого дідуса, бо дідусь там був сторожем. З горбка в долину, потім знову на горбок, знову в долину, аж гульк з-під горбка виходять якісь люди один за одним. Федь остовпів, бо то були військові: всі в зелених мундурах і в пілотках із зірками, з крісами та автоматами за плечима. Вони йшли просто до Федя. Хлопець став розгублений і не знав, що робити. "Оце так назбирав колосків" - думав Федь.

Тоді перший вояк, видно командир, бо з командирською сумкою і далековидом, покликав Федя: - А йди но, сяди, хлопче!

Федь без краплини мужності, з завмерлим серцем підійшов до військових і став. Вони всі, як один вп'ялися очима в Федя і в мішок з колосками. А колоски, як на злість вилазять дірками з мішка.

"Попався - думав Федь - тепер або засудять примусову відробляти яких три місяці, або оштрафують батька на яких 50 трудовнів".

- Звідки ти хлопче? - Запитав командир.

- З Павлівки. - Сказав несміло Федь.

- А це що? Колоски? - показав на мішок командир. Федь звесь задерев'янілий ледве помітно кивнув головою. - А ти знаєш дорогу в Гайдамацький Яр? - Знав. - Веди нас.

Федь би радо відмовився, але ж ті колоски в мішку... І він неохоче пішов в перед доріжков на Гайдамацький Яр. А сам молився аби колосків не відібрали та в колгоспне не відіслали. Потім командир став іти з Федем рядом та говорити.

- Як тебе звати? - Федь Лисенко. - Твої батьки в колгоспі? - Так. - А ти до школи ходиш? - Ходив до п'ятої, а тепер піду до восьмої. - Добре похвалив командир Федя. - А вам добре живеться в колгоспі? Федь зам'ився, не знав, що казати. Сказати "погано" боявся, бо це ж воєнні, а вони за колгоспами, а сказати "добре", так це буде брехня, бо їм живеться погано. Федь почервонів від несподіваного запитання. Командир на нього дивився пильно і лагідно. А Федеві все здавалось що от-от скаже: "Давай но сяди колоски!" - Журився хлопець.

- Ну, хліб ви маєте? - питав далі командир.

- Мали, а тепер вийшов, ще не давали на трудові, - Сказав Федь. - Значить не маєте? - Ні.

- А сало маєте? - Сало? - зі здивованим прени-
тав Федь. - Сало. - Сало в нашому колгоспі не
дають на трудовні... - Ну, а батько не годує
свиней? Ні... дехто годує, як от голова, комір-
ник, є ще такі, а ми ні... - Погано вам, зна-
чить, живеться.

Так вони йшли та говорили, аж гуль їм на
зустріч із-за ярка повна бричка військових, та
самі в червоних кашкетах, значить НКВД. Федь
був в подвійному страсі. "Оце так піймався, хоч
би де кинути ці колоски".

Та ту Федь не зрозумів, що сталося. Як тільки
бричка з НКВД-истами приблизилася, командир, що
йшов разом з Федем, потягнув за курок і поси-
палися стріли. Сам впав на землю і до Федя крик-
нув "Лягай!" Всі лежали і стріляли. Федь нічого
не розумів, тільки чув стріли і свист куль. Че-
рез хвилику все стихло, було чути порохом. І
тепер Федь побачив, як всі возині побігли до
НКВД-истів, Федь і собі, нерозуміючи сам чого,
побіг за ними. І що ж він побачив? І всі НКВД-
исти лежали побиті, а коні з порожньою бричкою
поїхали колгоспним просом. Вояки почали обшу-
кувати НКВД-истів, забирали від них папери та
зброя. Федь стояв і здивовано дивився то на

воєнних, то на НКВДистів. Та він зразу догадався, що це не червоноармійці, хоч і мають зірки на кашкетах. Федеві враз зробилося весело так, що він аж сіяв. Він помагав обшукувати НКВДистів. Після всього командир сказав Федеві вести їх далі. Федь повів їх яром. Пройшовши так зо 2 км., вони зупинилися. Командир сказав до Федя: - Знаєш, сину, хто ми? - Знаю! - впевнено, сказав Федь. - А хто? - Ви ті, що б'єте НКВД! - Вірно, ми ті, що б'ємо НКВД, большевиків, їхні колгоспи, а людям хліб роздаємо, ті, що воємо щоб людям добре жилося, одним словом ми українські повстанці і боремося за Самостійну Україну! А як буде Україна Самостійна, то люди матимуть собі господарства, не буде колгоспів, настане щасливе життя. А ти знаєш що таке Самостійна Україна?

- Знаю. - Не зовсім певно сказав Федь.

- Так от, - продовжував командир - Україна це оця земля, що ми всі українці на ній живемо і наші діди та прадіди на ній жили працювали і боронили її від ворогів. І ми тепер повинні вигнати з України москалів, бо вони наші вороги. Я знав

вже тепер все! Всім українцям треба бити НКВД, большевиків колгоспи і тоді буде Україна. - Так, треба нам всім українцям бити НКВД, большевиків та не поодинці, а разом.

Тоді командир дав Федеві книжок, летючок і сказав: - Готуйся в повстанці!

Ще дещо командир розказував Федеві про Україну і вони розійшлися.

З того часу минуло 4 роки. Федь став вже зовсім дорослий, мав уже 10 років, а все ще ходив у полатаній сорочці та штанах і босий, бо був колгоспник.

Хоч минуло 4 роки та Федь не забув за повстанців, що розбили НКВДистів, і не забув слів командира: готуйся в повстанці. Федь готувався, вже й кріса постарався і набоїв, та тільки не знав де шукати повстанців.

Одного літнього теплого вечора Федь вертався із колгоспної роботи. Підійшов до свого подвір'я дивиться, стоять дві особи в їхньому садку. Федь підійшов до них ближче, а один з них питає: - Тут живе Федь Лисенко? - Тут. - Сказав Федь, а сам приглядається, та пізнати не може. - А де він буде? - Це я буду. - Це ти Федь?!

Федь коло логичи к Яна

Дивись який виріс. А ти пам'ятаєш, як ми НКВД розбили в 44 році? - А-а! - скрикнув зі здивуванням Федь і кинувся вітатися. - А командир ще живий? - Ні, командир Ясен загинув від большевиків. О-о! Шкода... сумно сказав Федь - тоді я йду з вами, відплачу большевикам за командира Ясена і сам буду боротися за Самостійну Україну, як Ясен. - Ми оце до тебе й прийшли. - Так ходіть же до хати!

І Федь повів повстанців до хати.

Незабаром Федь став повстанцем. А в 1950 році він із друзями відвідав могилу командира Ясена на Волині в Крем'янецьчині в Обгівському лісі. Сьогодні Федь є примірним повстанцем.

ДІТИ, ВИ ПЕВНО, ЗАЗДРИТЕ ФЕДЕ-
ВІ. ТА ВІЧОГО, ОСЬСКОРО І ВИ
ПІДРОСТЕТЕ І ВИ ПІДЕТЕ В
УПА.

ОПОВІДАННЯ ПОВСТАНЦЯ ОЛЕСЯ

[Сина колгоспника з Вінниччини]

Пам'ятаю, що була неділя, був гарний осінній день, я спішув пообідати або побігти до товаришів на вигін, та мати після обіду дала мені мішок і сказала: - Іди сину, в колгоспну кукурудзу, може назбираєш качанів, там колгосп вже ламав і сторожа нема.

Мені дуже не хотілося йти, та мусів, бо знав, що в зимі не буде що їсти. І я неохоче пішов. Мати навздогін сказала: - Тільки гляди, щоб хто не побачив, а то це оптрафують.

Я обережно зайшов в кукурудзу і тихо посувався між рядками, вишукуючи невиламаних качанів. Мій зір і слух був напружений. Так я переходив з рядка в рядок. І от як я ламав качан, я побачив перед собою двох людей, вони лежали зі зброєю і дивилися просто на мене. Я так злякався, що мигом випустив мішок і почав втікати, та один з них зловив мене за ногу і я впав. Намагався вирватися та даремно. Тоді я сів і мов вовчеченя дивився на них, а вони до мене всміхалися. А тоді один до одного сказали: - це напевно колгоспник! Я перед ними сидів обідраний: сорочка в мене бу-

ла полатана-полатана, штани були латка на латці, що не впізнати з якої матерії вони були шиті, ноги потріскані до крові, від роси і вітру, руки обдерті, без шапки з розкуйовдженим волоссям. - Як тебе звати? - Олесь. - Відповів злякано. - Колгоспник? - Так. - А чого ти нас злякався? - Бо ви маму засудите за качани. - Ні, сину, ми не ті, що судимо, ми не большевики, не міліція.

Я дуже здивувався і запитав: - А хто? - Ми українські повстанці, що боремося проти большевиків, проти колгоспів, щоб людям добре жилося. - Так? і я від здивовання аж крикнув і так став дивитися на повстанців, що ті аж зникнули. Тоді вони в мене розпитали, як нам живеться в колгоспі, а тоді сказали: - Треба, сину, будувати самостійну Україну тоді не буде колгоспів, не буде міліції, всім людям буде добре житися.

Я так зацікавився повстанцями, що не міг відірвати від них очей.

І чим більше на них дивився, тим більше вони мені подобалися: були лагідні, добрі і щирі зовсім не такі, як НКВДисти чи міліціонери.

Вони говорили зі мною дуже довго, дві чи три години, та все про Самостійну Україну.

Тоді один сказав мені: - Олесь тепер іди додому та не кажи нікому про нас, а принеси нам хліба та води.

Я взяв свій мішок і тепер без страху наламав качанів і побіг додому. Дома набрав крадькома повні кишені паланиць і пляшку води та побіг назад в кукурудзу. Та, на мій подив, я там уже нікого не застав. Я їх довго шукав, перейшов кукурудзу вдовж і впоперек та нікого не знайшов. Мені зробилося дуже сумно, що я

мало не плавав. Як я вертався додому, то сонце давно вже зайшло і надворі зовсім стемніло. Я йшов, похнюпившись, стежком, що вела на наш город. І що ж? Дивлюсь стоять два військові під намов кукурудзов на городі і всміхавться до мене. Я їх зразу впізнав і побіг до них, як до старих знайомих, чи приятелів. І як вони знали, що це наш город я і сам не знав! Привітавшись, я розказав їм, як я їх шукав, а тоді вони сказали: - на тобі Олесь оці летючки і рознеси людям на подвір'я, чи під хату підкинь. Тільки бригадиру ані голові, чи яким поганим людям не неси, підкинь так, щоб хіто не бачив. Вони мене ще повчили як заховуватися і сказали: - Ну, бувай здоровий, виконай це завдання для України, а ми до тебе ще прийдемо. Ми розійшлися. Я сховав летючки за пазуху, як дорогоцінність і пішов виконувати своє завдання. Це була моя перша краплина праці для України. Розніс я летючки всім добрим людям в селі і ні одному поганому! Через тиждень до мене прийшли повстанці, розпитали, як я виконав своє завдання і тоді в нас залишилися на цілий день. З того часу я не поривав з повстанцями.

Вовк в овечій шкурі для овець є найбільш небезпечний ворог. А чому?

Найбільш небезпечний ворог той, що прикидається другом. Це і є вовк в овечій шкурі.

А чи знаєте ви чому?

А скажіть но діти, хто для України є вовком в овечій шкурі?

ДІТИ ЛЮБІТЬ РІДНУ МОВУ І ТІЛЬКИ НЕВ РОЗМОВЛЯЮТЬ!

РІДНА МОВА

Воробкевич.

Мово рідна, слово рідне
Хто вас забуває
Той у грудях не серденько
Тільки камінь має.

Як ту мову мож забути,
Котров учила
Нас всіх ненька говорити,
Ненька наша мила.

У тій мові ми співали,
В ній казки казали,
У тій мові нам минувність
Нашу відкривали.

Ой, тому плачуйте, діти,
Рідну свою мову,
І вчіться складно говорити
Своїм рідним словом.

Мово рідна, слово рідне,
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько
А лиш камінь має.

ВИВЧАЙТЕ ІСТОРІЮ УКРАЇНИ !

ВИВЧАЙТЕ ІСТОРІЮ УКРАЇНИ!

ВЕЛИКИЙ ГЕТЬМАН.

Діти, це діялося в 17 столітті. Тоді Україна була в польській неволі. Польські пани наїхали на Україну і грабували український нарід: забирали зерно, худобу, сало, шкіри, мід, віск, а селян гнали на своє поле робити дармо. Українські діти тоді до школи не ходили, а пасли панську худобу: вівці, свині. А їх пани ще й били та знущалися, називали холопами, хахлами, кабанамі. Селяни не могли мати доброго господарства, бо їх пани зараз таки грабували. Українські селяни стогнали від неволі. Тоді українці сказали: Годі! І самі хоробрі відважні волелюбні вояки і старші тікали в дикі степи, що тоді були над Чорним морем аж до середнього Дніпра. І там на безлюддві організували Запорозьку Січ. Тоді в диких степах люди не жили, бо тоді найжджали татари і вловили їх в неволю.

Запорожці були добре озброєні і розбивали татар і турків, а також грозили Польщі. Все більше і більше тікало українців на Запоріжжя - вони там підготовляли повстання проти Польщі, щоб визволити Україну з неволі.

І от в 1648 році Запорізький гетьман Богдан Хмельницький із запоріжцями виступили походом проти Польщі. Все українське населення виступило проти Польщі, і старі, і діти навіть діди поляків та виганяли з України. Польські пани не встигали втікати, все лишали і без оглядки тікали аж у Польщу, тільки на Вислі поспіли оглянутися і то зі страхом. Жак напав на Польщу! Вони тремтіли від козацької зброї. А Богдан Хмельницький ще й каже: - Сидіть і мовчіть ляхи, а то я вас і за Вислов найду!

Так українці разом із Запорожцями на чолі з гетьманом Б.Хмельницьким зброєю вигнали поляків з України і побудували Самостійну Українську Державу. За гетьмана Б.Хмельницького назвали Великим Гетьманом.

Настало вільне і заможне життя на вільній Україні. Панщини не було. Всі селяни мали свої господарства і господарили, як хотіли. Українські діти вже не пасли панські свині, а ходили до рідних шкіл. Українські юнаки не служили в чужому війську, а в своєму рідному, в українському. Виростали українські міста, Росла Україна!

Як добре мати свою державу! А здобути її можна тільки організовано зі зброєю в руках. Всім: і старим, і малим треба дбати про це. Треба помагати українським повстанцям, тоді буде українська держава вільна і заможна.

Діти большевики вам в школі брешуть, що гетьмана Б.Хмельницького назвали за те Великим, що ніби, він приєднав Україну до Росії. Це неправда! Гетьман Б.Хмельницький не приєднував України до Росії, а навпаки, він зі зброєю в руках боровся за самостійність Української держави!

ЧЕСНИЙ УКРАЇНЕЦЬ

Була весна. В неділю, гарного сонячного дня Гриць з Галею взяли кошики і пішли в ліс збирати проліски.

- Ой, як їх багато! - захопилась Галя, збираючи проліски в кошик. - Так, їх багато і які гарні, зрадіють мама, як ми принесемо стільки гарних цвітів. - Говорив Гриць і також збирав проліски в кошик.

Так, збираючи проліски в кошик, діти зайшли далеко в ліс і самі не помітили коли. Раптом Гриць підняв голову, бо почув тріскіт в корчах. Глянув в бік, де тріскали гілки і побачив кілька озброєних людей з наплечниками. Він руком торкнув Галю. Вона підняла голову і також побачила озброєних, що йшли стежком в корчі.

- Знаєш хто то? - запитав тихо Галя Гриць.

- А хто? - Це мабуть повстанці, певно повстанці, бо з наплечниками і один з лопатом...

- А вони нас бачили? - Говорила напевно Галя.

- Ну так що, як бачили, вони людей не вбивають, ані арештують, як от більшовики.

- А ти їх знаєш? - Допитувалася дівчина.

- Знаю. Я їх зовсім близько бачив. От як оце тебе. І говорив з одним, він мені дав отой ремінець що коло сумки з книжками. Ти тоді була ще мала, а я ходив до 2-ої класи, а тепер уже аж до 5-ої.

- А чого вони в лісі живуть?

- А того, що вони воюють проти більшовиків і проти колгоспів, та щоб була Україна вільна.

- От якби таке прийшло...

- Прийде! - Запевнив сестру Гриць. - Ось що 2 чи 3 роки і я піду в повстанці...

При цих словах Гриць знову почув шелест, він стих і глянув в корчі. Там побачив, що зовсім недалеко від місця, де тількищо були повстанці виліз із корчів Семен Кишка, із їхнього села, всім відомий більшовицький вислужник. Він колгосп поміг більшовикам заложити в селі. Гриць сіпнув Галю за рукав і вони сховалися за корч поки Кишка перейде. Потім Гриць сказав: - Ти лишайся Галя, тут, а я зараз прибіжу... Як свистітиму, то обізвайся. - Добре - сказала Галя.

Гриць бігом побіг тією стежкою, що кілька хвилин тому йшли повстанці. Він все швидше і швидше біг, бо боявся, що не здогоне повстанців. Та в самих густих корчах Гриць прислухався і почув тріскіт, він сміло поліз туди корчами.

- Стій! Ти хто?! - Зненацька зупинив його повстанець. - ...Я: Задиханий не міг говорити Гриць. - Я збирав проліски із сестров і бачив, як ви йшли, а тоді із тих корчів виліз Семен Кишка він сексот, всі про це знають. А він вас підглянув. - Де ти його бачив? - Он там. - І Гриць показав рукою. -

- Він швидко пішов з лісу, мабуть доносити большевикам.

- Дякуємо тобі, хлопче, ти чесний українець. Іди скоро додому, бо тут незабаром будуть большевики.

Гриць попрощався і зовсім задоволений побіг до Галі, а тоді додому.

Дома Гриць і Галя розказали мамі все, що бачили. Мама наказала їм мовчати. Не минуло й 2 години, як з авто большевиків приїхало під ліс. - От який підлий Семен Кияк! Він своїх українців продає за гроші большевикам. - Сказала мама.

- Добре ти діло зробив Гриць, що повідомив повстанців. Вони ще мали час прийти в інший ямак лісу.

Цілих дві доби товклися по лісі большевики, та нікого не знайшли.

ЗМІЦНІЙТЕ СВОЄ ЗДОРОВ'Я СПОРТОМ ! СОНЦЕ, ВОДА
І ПОВІТРЯ - СКРІПЛЕЄ ВАШЕ ЗДОРОВ'Я!

В долині пливе річечка,
Струмками хлєп-хлєп-хлєп...
Вона знайома дітям -
Це їхній крамий друг.
Хлєп-хлєп, хлєп-хлєп...
Пливе човен,
Він воду розтинає.
Це діти веслами гребуть,
Це їхній сміх лунає.
На березі і на хвилях
І галас чути й сміх,
Ріці весело з дітьми,
Та сумно їй без них.
хлєп-хлєп, хлєп-хлєп...
Пливе човен, він воду розтинає,
Це діти веслами гребуть -
Це їхній сміх лунає.

ЗАГАДКА

Діти, відгадайте загадку: з 14 квадратиків, розмі-
щених в трьох рядках. В кожному рядку з по од-
ному слові. Цілість буде: назва війська, що бо-
реться за Українську Самостійну Державу.

1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
11	12	13	14	

1. Перша літера з назви гір, що відокремлюють
Азію від Європи.
2. Перша літера з назви столиці України.
3. Дві перші літери з назви істоти, що живе в воді
і належить до риб, а не риба.
4. Дві початкові літери з назви річки, що тече
через Кривий Ріг і впадає в Дніпро.
5. СКА.
6. Назва з найдовшої річки в Італії.
7. Б.
8. Чотири початкові літери з назви обласного міс-
та на Заході України, на Волині.
9. Перша літера з назви міста, що було столицею
гетьмана В.Хмельницького.
10. А.
11. Перша літера з назви ^{меншого} українського моря.
12. Перша літера з назви столиці Італії.
13. Перша літера з назви столиці Білорусії.
14. Дві останні літери з назви країни, що славить-
ся своїми годинниками.

[Українська Повстанча Армія].

РЕБУС

-ОВА+ЕРП

-ОК

-КА+ТЬ

-РЦИ

-ЖА+Д

Діти ховайте таємниці від ворога!
Журналик "Орлики" видають Українські Повстанці.
Большевики, не хочуть, щоб діти читали цей жур-
налик, бо там написана правда, вони бояться правди
і тому всіх, хто читає "Орлики" арештують.

Вам діти, треба читати цей журнал, бо вам
українцям треба знати правду, як будувати Україн-
ську Державу. Тому читайте "Орлики", щоб ніхто
небачив. Не говоріть ні з ким про прочитане.

Читайте журналики:

Малі друзі

Діти України.

Журналик "Орлики" розрахований для
дітей від 10 до 13 років.

Отже у висновок наголосимо, поданий та прокоментований журнал «Орлики», який є автентичним джерелом журналістської, мистецької та пропагандистської діяльності ОУН-УПА в 50-х років XX ст. в умовах підпільної діяльності в середовищі українських дітей пропаганди проти тоталітарного комуністичного режиму УРСР, потребує подальшого наукового дослідження...

Список використаних джерел та літератури:

- 1.Ідзьо Віктор. До історії однієї могили на Закерзонні. - Перемишль - Львів "Сполом", 2003.
- 2.Ідзьо В.С. Репресивна сутність партійно-політичної та військово - поліцейської системи СРСР у придушенні національно-визвольного руху: УГВР, ОУН, УПА згідно зі свідченнями надзвичайно таємних документів Головного Архіву Російської Федерації. Науковий Вісник Українського державного університету. - М., 2005. - Т.VII.
- 3.Ідзьо Віктор. Українська Повстанська Армія - згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел. - Львів "Сполом", 2005.
- 4.Ідзьо Віктор. Українська Повстанська Армія - згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел. - Львів "Сполом". Вид II. - 2008.
- 5.Ідзьо Віктор. Українська Повстанська Армія - згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел. - Львів "Сполом". Вид III. - 2021.
- 6.Ідзьо Віктор. Музична культура Галичини в 20 - 30 роках XX століття. Науковий Вісник Українського державного університету. - М., 2004. - Т.VI.
- 7.Ідзьо Віктор. Господарська діяльність ОУН за свідченнями Окружного провідника господарки Дмитра Богуша, на псевдо "Економ". - Львів "Сполом", 2008.
- 8.Ідзьо Віктор. Партійно - політична та військова система в СРСР у протистоянні з ОУН - УПА у 1944 році згідно свідчень надзвичайно таємних документів Головного Архіву Російської Федерації в Москві. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 2009. - Т.XV.
- 9.Ідзьо Віктор. Організація Українських Націоналістів. Українська Повстанська Армія. Українська Головна Визвольна Рада – згідно свідчень німецьких та радянських архівів. Наукове видання. - Львів, Видавництво Університету «Львівський Ставропігіон», 2016р. - 200с.
- 10."Організація Українських Націоналістів і Українська Повстанська Армія". Історичні нариси. - Київ "Наукова Думка", 2005.
- 11.Політичний терор та тероризм в Україні. XIX - XX століття. Історичні нариси. - Київ "Наукова Думка", 2002.
- 12.Орлики. Журнал для дітей. - Івано-Франківськ. Грань, 2010.
- 13.Симеряга М.И. Размышления о борьбе Организации украинских националистов (ОУН) в годы второй мировой войны. Історико - Філологічний Вісник Українського Державного Інституту при Московському Державному Педагогічному Університеті. - М., 1997. - Т.I.

Наукове видання

Віктор Ідзьо

**Журнал «Орлики», як засіб боротьби
а пропаганди з тоталітарним
комуністичним режимом УРСР,
ОУН -УПА в середовищі українських
дітей в 50-х роках ХХ століття**

Подано до друку 12.04.21р. Підписано до друку 13.01.21р.
Формат видання 60/ 84 1/16. Папір офсетний.
Умовн.друк.арк.10,25Зам.58. Тираж 300 екз.

**Львів,
Львів, «Видавництво Інституту Східної Європи», 2021р.**

**Інститут Східної Європи
Кафедра українознавства**

Віктор Ідзьо

**Журнал «Орлики», як засіб боротьби та пропаганди
з тоталітарним комуністичним режимом УРСР,
ОУН -УПА в середовищі українських дітей
в 50-х роках ХХ століття**

Львів, «Видавництво Інституту Східної Європи», 2021р.

